

ΤΙΜΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΑΝΑΓΙΑ:

ΕΙΔΩΛΟΛΑΤΡΙΑ Ή ΒΙΒΛΙΚΗ ΕΝΤΟΛΗ ;

ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Πολύ συχνά ομάδες νεοπροτεσταντικού χαρακτήρα, μέμφονται εμάς τους ορθοδόξους χριστιανούς, για το σεβασμό και την τιμή που αποδίδουμε στο μοναδικό και σεπτό πρόσωπο της Παναγίας μας. Η τιμή αυτή βέβαια έχει βιβλικά θεμέλια και διακρίνεται σαφώς από τη λατρεία, η οποία αποδίδεται, κατά τη διδασκαλία της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας, **μόνον στον Ένα και Τριαδικό Θεό**. Εντούτοις, οι ομάδες αυτές θεωρούν ότι οι ορθόδοξοι χριστιανοί λατρεύουμε τη Μητέρα του Κυρίου και μάλιστα δίπλα ή και ανταγωνιστικά προς το πρόσωπο του Χριστού, σε αντίθεση με τη βιβλική διδασκαλία. Επίσης απορρίπτουν ως δήθεν αντιβιβλικά και ειδωλολατρικής προέλευσης πολλά από τα προσωνύμια, που, λόγω σεβασμού Της αποδίδουμε, όπως αυτό της **«Βασίλισσας των ουρανών»**. Με όσα ακολουθούν, θα προσπαθήσουμε να απαντήσουμε στις παραπάνω νεοπροτεσταντικές θέσεις, με βάση την ερμηνεία, που η Εκκλησία μας, **«ο στύλος και το εδραίωμα της αληθείας¹»** δίνει σε σχετικά βιβλικά χωρία.

Οι ορθόδοξοι χριστιανοί τιμάμε την Παναγία μας και Της αποδίδουμε τον προσήκοντα σεβασμό, **μετά το Θεό**, θεωρώντας Την Μητέρα μας, ως Μητέρα του Χριστού. Και αυτό γιατί κατά τον απόστολο Παύλο, είμαστε **αδελφοί του Χριστού, ο Οποίος είναι «πρωτότοκος εν πολλοίς αδελφοίς²»**. Επομένως, η σεπτή Μητέρα του Χριστού, είναι και δική μας Μητέρα, αφού είμαστε αδελφοί Του ! Υπάρχει όμως, εκτός από τα προλεχθέντα, βιβλικό έρεισμα, για την απόδοση τιμής προς τη Θεοτόκο ; Ο Ιωάννης ο Πρόδρομος εκφράζει, κατά τον ευαγγελιστή Λουκά, τιμή προς την Παναγία, σκιρτώντας, μέσα στην κοιλία της Ελισάβετ³. Ομοίως και η Ελισάβετ, πλησθείσα Πνεύματος Αγίου, Την

1. Α' Τιμ. 3:15.

2. Ρωμ. 8 :29.

3. Λουκ. 1:41-44.

χαρακτηρίζει «*μακαρία*» και Της εκφράζει σεβασμό, αλλά και απορία για το λόγο της επίσκεψής Της. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονίσουμε, ότι η Ελισάβετ αποδίδει, κατά τον ευαγγελιστή Λουκά και πάντα υπό την έμπνευση του Αγίου Πνεύματος, τιμή πρώτα στη Θεοτόκο και μετά στο κυοφορούμενο βρέφος, το Χριστό ! Εξάλλου, η Ίδια η Παναγία μας, προφητεύει ότι από τη στιγμή εκείνη θα Την μακάριζαν όλες οι γενεές των χριστιανών⁴. Στα τελευταία αυτά χωρία δε γίνεται κανένας υπαινιγμός για μακαρισμό της Μαρίας στον νου ή απλά στη σκέψη της Ελισάβετ ή των χριστιανών όλων των γενεών. Η Ελισάβετ δε σκεφτόταν και δεν πίστευε απλώς ότι η Παναγία μας ήταν μια ευλογημένη γυναίκα, ως Μητέρα του Κυρίου. Της το εξέφρασε αυτό ομιλώντας προς Εκείνην, και μάλιστα Την εξύμνησε, αποδίδοντάς Της τον προσήκοντα σεβασμό, με τα λόγια «*ευλογημένη συ εν γυναιξίν*». Τα ίδια λόγια, τον ίδιο ύμνο δηλαδή, απέδωσε και στο κυοφορούμενο βρέφος, τον Χριστό μας, όχι με τον νου, αλλά δια του στόματός της ! Για το λόγο αυτό και μόνον, ότι δηλαδή οι άγιοι της Καινής Διαθήκης, απέδιδαν, με την καθοδήγηση του Αγίου Πνεύματος και όχι από δική τους πρωτοβουλία, τιμή και σεβασμό προς την Παναγία, η Εκκλησία μας πράττει το ίδιο. Την ευλογεί και Την υμνεί, εκφράζοντας σε Αυτήν σεβασμό, όπως ακριβώς έπρατταν οι άγιοι της Καινής Διαθήκης και όχι λόγω μεταγενεστέρων επιδράσεων στη διδασκαλία της ή ειδωλολατρικών επιρροών. Ο σεβασμός λοιπόν και η τιμή προς την Παναγία μας, δεν είναι μια επινόηση της Εκκλησίας μας, αντίθετη προς τη διδασκαλία της Καινής Διαθήκης, ενδεχομένως πολύ μεταγενέστερη, αλλά έχει ως βιβλικό έρεισμα την ευλαβική στάση των αγίων της Καινής Διαθήκης προς τη Θεοτόκο, που υπαγορευόταν σε αυτούς από το Άγιο Πνεύμα !

Η Εκκλησία των πρώτων αιώνων, παρέλαβε από τους αγίους της Καινής Διαθήκης και τήρησε, την ίδια ευλαβική στάση προς το σεπτό πρόσωπο της Παναγίας μας. Αυτό απηχείται στο σχόλιο του Ωριγένη,

4.Λουκ. 1:48, 11:27.

εκκλησιαστικού συγγραφέα του 2^{ου} – 3^{ου} μ.Χ. αι., στο Λουκ. 1:42. Ο αρχαίος αυτός υπομνηματιστής, επισημαίνει, στο σχολιασμό του εν λόγω χωρίου, **ότι η Ελισάβετ θεωρεί την Παναγία μας Κυρία της Μητέρα του Κυρίου, πάνω στην οποία βασίστηκε η λύση της κατάρας που επήλθε στο ανθρώπινο γένος λόγω του προπατορικού αμαρτήματος**⁵. Είναι προφανές, λοιπόν, ότι η τιμή και ο σεβασμός, αποδιδόταν προς τη Θεοτόκο από την αρχαία ήδη Εκκλησία και δεν είναι μεταγενέστερη εκκλησιαστική διδασκαλία !

Ο σεβασμός και η απόδοση τιμής από τους ορθοδόξους πιστούς προς την Παναγία μας, παρομοιάζεται, συχνά από νεοπροτεσταντικές ομάδες, με τη βδελυρή λατρεία ειδώλων και ψευδών θεοτήτων από τον Ιουδαϊκό λαό κατά την περίοδο του 6^{ου} π.Χ. αι., αλλά και μεταγενέστερα. Τα σχετικά γεγονότα αναφέρονται στο βιβλίο του προφήτη Ιερεμία⁶. Εκεί ο λαός του Ιούδα φαίνεται να λατρεύει και να προσφέρει θυσίες σε μια ειδωλολατρική θεότητα, που ονομαζόταν **«Βασίλισσα των ουρανών»**⁷, θεωρώντας ότι αυτό θα εξασφάλιζε γονιμότητα και καρποφορία στη γη. **Ως εκ τούτου έχει διατυπωθεί η θέση ότι η Εκκλησία υιοθέτησε τη «λατρεία» της Παρθένου Μαρίας λόγω επίδρασης ειδωλολατρικών πρακτικών και αντιλήψεων, γι' αυτό και Την ονομάζει «Βασίλισσα των ουρανών» !** Τί σχέση όμως μπορεί να έχει η Άχραντη και Άμωμη Μητέρα του Κυρίου μας, η Παναγία μας, καθώς και το προσωνύμιο **«Βασίλισσα των ουρανών»** που εμείς Της αποδίδουμε, με τις δαιμονικές θεότητες των ειδωλολατρών; Ας δούμε, κατ' αρχάς, και σε αντιστοιχία με τη θέση της Εκκλησίας μας, στο εν λόγω θέμα, τη θέση των θεοπνεύστων συγγραφέων του βιβλικού κειμένου. Πολύ χαρακτηριστικό εδώ είναι το παράδειγμα ενός αρχαίου ποιήματος που είναι γνωστό ως **«Βααλιάς»** και προέρχεται από την ευρύτερη περιοχή της Ουγαρίτ. **Το ποίημα αυτό δεν είναι παρά**

5. PG 13, 980 D.

6. Ιερ. 44 (Ο' 51) : 15-18.

7. Βλ. Freedman (1992), 7280, όπου αναφέρεται ότι η Βασίλισσα των ουρανών ταυτιζόταν με τη Μεσοποταμιακή θεότητα Ισθάρ ή με μία Χαναανιτική Ασταρώθ.

ένα ύμνος στον ειδωλολατρικό Θεό Βάαλ, εξ' ού και η ονομασία του. Στην ενότητα 17:40-57 της Βααλιάδος, μεταξύ άλλων, αναφέρονται και τα εξής : **«Βασιλεύς ημών ας είναι ο κραταιός Βάαλ, κριτής ημών, ουδείς υπεράνω αυτού⁸»** . Εδώ ο Βάαλ ονομάζεται **«βασιλεύς»** και **«κραταιός»**. Μήπως όμως και ο αληθινός Θεός στη Βίβλο δεν ονομάζεται **«βασιλεύς⁹»** και **«κραταιός¹⁰»** ; Επίσης ο Θεός δεν ονομάζεται από τους-ιερούς συγγραφείς της Αγίας Γραφής **«κριτής¹¹»**; Μήπως οι ιεροί αυτοί συγγραφείς, που ενεπνέοντο από το Άγιο Πνεύμα, ονόμασαν τον αληθινό και ζωντανό Θεό της Βίβλου **«βασιλέα», «κραταιό»** και **«κριτή»**, κατ'επιδρασιν της χανανανιτικής ειδωλολατρίας και των κειμένων της ; Επίσης, στο ειδωλολατρικό **έπος του Ακχάτ¹²**, η θεότητα **Ανάθ** (που εθεωρείτο αδελφή του Βάαλ), ονομάζεται **«παρθένος»**. Τί σχέση μπορεί να έχει η φράση **«η παρθένος»** στο βιβλικό χωρίο Ης. 7:14, που αναφέρεται στην άσπορο γέννηση του Κυρίου μας από την Παρθένο Μαρία, με το αντίστοιχο προσωνύμιο που αποδίδεται στην Ανάθ ; Μήπως σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις, μια και μόνο λέξη ή φράση, αποδεικνύει εξάρτηση των θεοπνεύστων συγγραφέων της Βίβλου από τα επίθετα ή τα προσωνύμια που οι ειδωλολάτρες απέδιδαν στους δικούς τους θεούς ; **Πώς λοιπόν το προσωνύμιο «Βασίλισσα των ουρανών», που η Εκκλησία αποδίδει στην Παναγία μας, είναι δυνατόν να προέρχεται ή να σχετίζεται με οποιοδήποτε τρόπο με το αντίστοιχο προσωνύμιο, που οι Ιουδαίοι ειδωλολάτρες απέδιδαν στη Μεσοποταμιακή Ιστάρ ή τις χαννανιτικές Ασταρώθ ;**

Συμπερασματικά πρέπει να επισημανθεί, ότι όταν σε βιβλικά ή άλλα χριστιανικά κείμενα, χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν κάποιες

8. Χαστούπης (1972-1975), 67. Πρόκειται για τους στίχους 17:43-33 της Βααλιάδος. Η υπογράμμιση δική μας.

9. Ψαλμ. 73:12 (Ο') «ο δε Θεός βασιλεύς ημών, προ αιώνων ειργάσατο σωτηρίαν εν μέσω της γης», βλ. και παράλλ.

10. Ψαλμ. 23:8 (Ο') «Κύριος κραταιός και δυνατός», βλ. και παράλλ.

11. Ψαλμ. 49:6 (Ο') «Κύριος κριτής εστί», βλ. και παράλλ.

12. Χαστούπης, ό.π., 167. Πρόκειται για τους στίχους 5:6 και 6:5 του έπους του Ακχάτ. Η υπογράμμιση δική μας.

ιδιότητες του Θεού προσωνύμια που μπορεί και ειδωλολάτρες να απέδιδαν στους θεούς τους, αυτό γίνεται με έναν και μοναδικό σκοπό : **Να επισημανθεί η αντίθεση και το αγεφύρωτο χάσμα μεταξύ του μοναδικού αληθούς και ζώντος Θεού της Βίβλου, και των ψευδών θεών των ειδωλολατρών !** Με βάση την ίδια βιβλική προοπτική, η Παναγία μας ονομάζεται από την Εκκλησία μας «*Βασίλισσα των ουρανών*», όχι λόγω ειδωλολατρικών επιδράσεων, αλλά επειδή είναι η Μητέρα του Βασιλέα των ουρανών, του Χριστού μας, ζωντανή και πραγματική και μάλιστα σε αντίθεση με τις ειδωλολατρικές Ισθάρ και Ασταρώθ, που δεν ήταν παρά δαιμονικά όντα και ψευδείς θεότητες ! Με κανέναν τρόπο λοιπόν δε μπορεί να ευσταθήσει ο ισχυρισμός ότι η Εκκλησία μας, υιοθέτησε ειδωλολατρικές αντιλήψεις και πρακτικές, και ως εκ τούτου αποδίδει τιμή, σεβασμό, αλλά και συγκεκριμένα προσωνύμια στο σεπτό πρόσωπο της Παναγίας μας. Μήπως ο άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος και η Ελισάβετ, είχαν στη σκέψη τους κάποια ειδωλολατρική θεότητα, όταν Την μακάριζαν ;

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A. ΠΗΓΕΣ

Biblia Sacra, Stuttgard 1994.

Biblia Graeca, Stuttgard 2013.

Origenis, *Fragmenta in Lucam*, PG 13, 979 A- 982 D.

Freedman (1992) : David Noel Freedman, *The Anchor Yale Bible Dictionary*, New York, 1992.

B. ΤΙΤΛΟΙ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Χαστούπη (1972-1975) :Αθανασίου Π. Χαστούπη, Μ.Α. Φιλολ., Δρος Θεολ., Δρος Φιλοσοφίας, Τακτικού καθηγητού εν τω Πανεπιστημίου Αθηνών, *Θρησκευτικά Ουγαριτικά Κείμενα*, Εν Αθήναις 1972-1975

Γ. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

π. Αντωνίου Αλεβιζοπούλου, Δρος Φίλος, Δρος Θεολ., *Εγχειρίδιο Αιρέσεων και Παραχριστιανικών Ομάδων*, Πρέβεζα 1991.

Του ιδίου : *Η Ορθοδοξία μας*, Αθήνα 2023.

Του ιδίου : *Το Νόημα της Ζωής στο Φως της Ορθοδοξίας*, Αθήνα 1997.

Δημητρίου Θ. Κόκκορη : *Ο Χριστός όπως τον είδαν οι Προφήται*, Αθήνα 2005

Χάλαρης Γιώργος

Δρ. (Βιβλικής) Θεολογίας ΕΚΠΑ,

Υπεύθυνος συναντήσεων ερμηνείας της Αγίας Γραφής στην ενορία της Αγίας Τριάδος Ελληνικού.